

Ha azonban ezt a nagy óraszámot egy idegen nyelv elsajátítására rászánni nem akarjuk vagy nem tudjuk, akkor okosabb és gazdaságosabb, ha holmi félmunka helyett az idegennyelvi oktatást teljesen eljuttjuk és ezt a nagyon tekintélyes óraszámot a jóval hasznosabb tárgyismeretek alaposabb elsajátítására fordítjuk. Különbösen is minden félig elsajátított készségnek az a sorsa, hogy feledésnek indul, a haszontalanul elfecserélt idő nyomában pedig késő bánat jár. A napról-napra nagyobbodó és a későbbi századok folyamán még inkább felhalmozódó tárgyismereteknek óriás sokasága előbb-utóbb valószínűleg arra fog bennünket kényszeríteni, hogy az idegen nyelveket csak nem-kötelezően és iskolán kívüli, de államilag szervezett tanfolyamokban kell majd tanítani.

Ha tehát egy idegen nyelvnek tudását annyira szükségesnek tartjuk, s komolyan akarjuk, hogy az idegennyelvi oktatás ne csak olyan tessék-lássék-féle módon történjék, ne legyen kínlódás és vergődés mind a tanár, mind a tanítvány részéről, és a ráfordított sok idő a növendékeknek legtöbbször nézve hasznavehetetlenül kárba ne vesszen, mint eddig: akkor a kérdésnek gyökeréig hatolva ne sajnáljuk a ráfordítandó nagy óraszámot s azt az elég tekintélyes tanulmányi időt sem, melyet a nyelvtudásnak készségtermészete a tapasztalat szerint elengedhetetlenül megkövetel. Carlyle mondása (*speech is time*, a beszéd idő) fejen találja a szöveget. Kellő idő vagy óraszám nélkül nincs elegendő gyakorlat, ennél fogva nem lehet szó a nyelv elsajátításáról, nyelvkészségről sem. Jól véssük tehát emlékeztünkbe — s ez egyúttal tanulmányomnak veleje is — *speech is time!*

(1919 január 22.)

BAKONYI HUGÓ.

IRODALOM.

J. Tews: 50 Jahre deutscher Volksbildungsarbeit. Festschrift zum 50-jährigen Bestehen der Gesellschaft für Volksbildung. (Berlin, 1921. A Társulat kiadása. 84 l.)

A társadalomban mindjobban utat tör az a felfogás, hogy a szűkebb értelemben vett iskolai oktatás, helyesebben a minimális iskolakötelezettség, ma már korántsem elégítheti ki valamely népnek művelődési szükségletét, tehát amaz mellett gondoskodni kell olyan alkalmakról és intézményekről, amelyek mindenki részére hozzáférhetővé teszik a képzés és továbbképzés lehetőségét. Hogy ennek miként igyekeznek eleget tenni a német birodalomban, arról igazi német alaposággal számol be az előttünk levő füzet, amely a *Német Népművelő Társulat* alapításának (1871 jún. 14.) 50. évfordulója alkalmából jelent meg.

Valósággal művelődéstörténeti képet tár elénk a német népművelési törekvések multjáról szóló fejezet, amely visszanyúl a középkori céhekig és kimutatja, hogy ebben a fontos munkában a mult

században tevékeny részt vettek olyan kiváló férfiak, mint Humboldt Sándor, Diesterweg, Virchow, Brehm, Häckel stb. (11—12. l.) De látjuk azt is, hogy ez a mozgalom főleg állampolgári, társadalmi és gazdasági forrásokból táplálkozott és két irányban haladt: az egyik polgári-szabadelvű jellegű, a másik a munkásság érdekeit tartotta szem előtt s ezeknek egyesületeiben akadt legbiztosabb támaszaira. Diesterwegtől való ez a klasszikus mondat: «Az igazi néptanító a néppedagógus szintájára emelkedik fel» s valóban a (német) néptanító nélkül el sem képzelhető a (német) népművelés, de a magyar sem.

A *Gesellschaft für Volksbildung* mult és mai tevékenységét nagyon részletesen szemlélteti füzetünk, amelyből csak a következő néhány adatot emeljük ki: bevétel 1871/72-ben 20.000 márka, kiadás 5800; 1920/21-ben 1.404.000, ill. 1.470.000; 1871-től 1921-ig összesen 11.607.000, ill. 10.492.000. Tagok száma 1871/72-ben 158 testület és 1299 egyén, 1920/21-ben 7053 és 5527. Előadások száma 1872-ben 81, 1916-ban 596, 1820-ban 114, összesen 10.019. Népkönyvtár összesen 136.773, közel 4 millió kötettel; köztük kerek 28.000 vándorkönyvtár. Kölesönbe adott filmek: 37.743 sorozat 2.271.560 képpel. Népies röpiratokat összesen 2.320.201 példányban terjesztettek. Már ezek a számok is mutatják, hogy az intézmény messze túlnőtt eredeti keretein, úgyhogy maga a jelentés is beismeri (62. l.), hogy a Társulatnak immár nem lehet célja, hogy az egész önkéntes népművelést szövetségként magában egyesítse, hanem be kell érnie azzal, hogy tíz- és százezreknek buzdítással, útmutatással szolgáljon és segédeszközöket bocsásson rendelkezésükre.

A Társulat a sajtó támogatására egy népszerű tartalmú *Zeitungsdiens* c. lapot ad ki, amelyet havonként egy-kétszer 1000 újságnak küldenek meg ingyen. Ezenkívül havonként kétszer jelenik meg *Volksbildung* c. folyóirata. Mindkét orgánumban erélyesen küzd a ponyvairodalom ellen és újabbban erélyes mozgalmat fejt ki a népegyetemek (*Volkshochschulen*) érdekében. Tews derék írását, a benne foglalt tanulságokra és a megpendített életrevaló kérdésekre való tekintettel, melegen ajánljuk a magyar szabadoktatás és népművelés vezetőinek figyelmébe, akikben talán fel fogja ébreszteni azt a gondolatot is, hogy irodalmunkat hasonló magyar művel gazdagítsák. K. F.

VEGYES.

Szovjet-Oroszország iskolaügye. A Pester Lloyd jún. 10-i számának külföldi szemléjében olvassuk, hogy az orosz közoktatásügy élére Djersinszkij, a hírhedt belügyi népbiztos és a rettegett *tseka* elnöke került. Munkatársul melléje szegődött Szinovjevné, az orosz Szamuely felesége. Ez az újabb szélső balrafordulás nyilván engedmény és megnyugtató akar lenni azért a teljes kudarcért, amely Lenin gazdasági politikáját érte. Az egész művelt világ, mondja forrásunk, borzalommal fogja hallani, hogy egy nemzet ifjúságát, tehát jövőjét, prédánl dobták oda két lelketlen és tudatlan egyénnek, akik a jövő nemzedéket akna-